

SCULLY 2X3

No.1.

Scully! Scully! Scully!

Két napja csodálkozom,

hogy nem csak ezt a három szót látom az újságok címdoldalán: Scully! Scully! Scully! Így, ezzel a matrózos kiáltással lehet most felfedezni egy új földrészt, és ezt a lehetőséget azonnal ki kell használni. Veszprém városában megnyílt egy kiállítás, amely után csak szédelegni lehet, hogy ez itt van, és most van itt, mert a jelen kivételesen Magyarországon, Veszprémben vert tanyát.

Scully kiállítása már attól reveláció, hogy megérkezett. Sean Scully ugyanis a Föld nevű bolygó jelenleg élő legjelentősebb festői közé tartozik. Személyes hangú, súlyos képeit 2006-ban láttam először New York-ban, a Metropolitan Museum több termén végigvonuló, hatalmas Scully kiállításán. Ott kóvályogtam attól, hogy a néhány színre hangolt, kevés elemre tagolt képek és képóriások a festészet micsoda új terét nyitották meg számunkra. Képein visszafogott szürkék, mély tónusú feketék váltakoznak szívszorongató rózsaszínekkel, fojtogató kékekkel. Néha színesebb lesz a paletta és spanyol színekkel, élénkebb barnákkal, pirosakkal valami nem ismert mélység tárul elénk, éppen azzal, hogy a festészet végleg elvesztheti a kép belső tereit, a virtuális mélységet, a képfelszíntől megjelenő, sejtetett távolságot, és csak a szín, a felület, a ritmus szabálytalanul osztott szabályossága, mint valami új siratófal ismeretlen kövei állnak már ott, amely előtt megnyílunk és üzenünk annak, akit abban a pillanatban ismertünk fel ott, akkor, önmagunkban.

Sean Scully 1945-ben, Dublinban született. A hatvanas években Londonban tanult, a hetvenes években az USA-ban kezdett dolgozni, és tanítani. Munkáira jellemző textilminta motívumok az első marokkói utazása (1969) után jelentek meg. *Wall of Light* című összefoglaló kiállítása 2005-2006-ban volt körutazáson az USA-ban. Munkái a világ jobb gyűjteményeiben fellelhetőek, a most látható veszprémi kiállításon kívül, legközelebb a bécsi Albertina modern gyűjteményének (*Isten létének modern bizonyítéka? ÉS*, 2009/30., júl. 24) főműveként látható Scully egy hatalmas méretű, lenyűgöző opusa.

Bár festészetének témája a képfelület szinte mezőgazdasági felosztását mutatja, a táblakép felülete több, egymásra, egymásba épülő négyzetes, vagy téglalap formára oszlik, mégis, festésze az absztrakt képkalkotás mértani vonulataitól távol esik. A szakácskönyvízü életművek sorai bizonyítják, a konstruktív festészet lehetősége csúszós talaj, ugyan könnyen lehet siklani rajta, de leginkább csak elhasalni lehet azon. Scully életműve talán emiatt is kivételes: a konstruktív geometriai rend megbontását látjuk művei során, ahol a bizonytalan formák egymáshoz illesztésével egy új, a bizonytalanságból építkező konstruktivizmust hozott létre. A színei az egymáshoz hangolás egészen merész vonulatát mutatják, szimplán közönségellenesek a képek színei, összehangolt mély szomorúság, valami nyomasztó – minden után mégis talán – derű árad a művekből, amellyel nem könnyű együtt élni. A képek és a mester sikere ezért is érdekes, a festészeti iparban nem ismeretlen, de ritka a mély tónusú, bizonytalanságból építkező művek elismertsége. Változik a világ, a tutira befutó művészeti teóriák kora megrendült, és a megrendülés repedései, ingatag sziklafalai pedig előtérbe kerülnek és nézzük őket, nyitott szemmel elámulva a sorsunkon.

77

Ez a Rothko utáni festészet új világa, ahol a New York-i iskola megújult egy ír-angol-amerikai festő keze által. Rothko utolsó korszakai a mély feketékbe ágyazott liláival, a feketékkel és kietlen ezüstekkel a festészet addig nem látott tartalmait mutatta meg nekünk. A festészet terítoriumának kiterjesztéséért Sean Scully nevű felfedező tovább ment. Képein a foltok színei valami mély, személyesen megküzdött valóról hoznak hírt, a foltokat elválasztó kontúrok mutatják, a színek lassan alakultak ki, hogy megjelenjen ez az alig festészet, hogy utána rádöbbenjünk, mi lehet még a festészet ezután. Scully hatalmas életművet hozott létre, amely nem enged minket már szabadon: megjelent valami olyan, ami csak a felfedezések által hozhat hírt magáról: a világba néző ember személyiségének szorongató mélységéről.

Scully első magyarországi kiállítása Veszprémben, a Modern Képtár – Vass László Gyűjtemény Galériájában látható. Ez a kiállítás, mely ízelítőt ad a nagy életműből, most a képzőművészet jelene iránt érdeklődők számára világ kiállítási térképén megjelent. Köszönet illet mindenkit, aki segített elérni, hogy ez a kiállítás eljőjön hozzánk. A mester maga is eljött ide. Az idő néha magára talál és a jelenből üzen. Most itt lehet látni azt, amit majd nemskára művészettörténetként kell majd jó nehezen megérteni, könyvekből, netről, a valódi helyett. Nekünk pedig lehetőségünk van az én túlsó oldalát is meglátni, a felületesség helyett a felületen megteremtett új valóban, a még vállalható személyességet.

P.S.: Aki most válságra, pénzsűkére hivatkozik ebben a szférában, az álszent. Amiért létrehozták: Oktatási és Kulturális Minisztérium, Szépművészeti Múzeum, Ludwig Múzeum, azonnal összeállni és itt tartani egy nagy képet! Még lehet. A jelen nem mindig látogat el hozzánk. Merjünk szembenézni vele. Van remény: Scullynak sikerült. *(Sean Scully: Érzelmek és struktúrák, Modern Képtár - Vass László Gyűjtemény Galériája, Veszprém, 2009 október 2-ig)*

No.2.

„Tisztelt Szikszai Károly!

Sean Scully első magyarországi kiállításáról írtam egy rövid cikket. A kiállítás most 2009 július 25-én nyílt meg Veszprémben. A művészt nagyon nagyra tartom, nem reméltem hogy a mostani időkben Magyarországon is láthatóak lesznek a művei. Mindez megtörtént, egy lelkes csapat Veszprémben összehozta azt, ami miatt most örömmel írok. Nem a cikkem az érdekes, Scully életműve megkerülhetetlenül beépült a festészet történetébe, műveit látni kell és érdemes, ezért írtam. Amíg nagy kiállítását várjuk Magyarországon, addig is érdemes most Veszprémbe menni, mert jó. A cikk erre buzdítja az olvasót.

Ha a megjelenés mellett döntenek, a honoráriummal az ÉS-t szeretném támogatni.

Üdvözlettel:

Mohácsi András

ui.: Ha fájlt nem lehetne megnyitni, ide másolom a cikket.”

No.3.

Tisztelt Szikszai Károly!

Egy hete küldtem az alábbi levelet, de valószínű a nyári nagy melegben elkeverednek az e-mail-ek. Ígérte, visszajelez, amint a cikket elolvasta. Talán most sikerül eljuttatnom a cikket.

Továbbra is jelentősnek tartom a Sean Scully munkásságát, ezért nem mindegy, mikor tudunk hírt adni első magyarországi kiállításáról. Olyan pillanat ez, mint amikor Matisse vagy Cézanne első képeit lehetett Magyarországon

látni, maga az esemény hírt érdemel. Nem mindegy, melyik magyarországi lap ismeri ezt fel, és képes jelezni ezt.

Ha azt látja, maga a cikk nem tetszetős, nem baj, szívesen segíték, találjuk akkor valakit, akit a lap elfogad és ír erről a kiállításról.

79

Abban a reményben várom a válaszát, hogy az ÉS mihamarabb jelt ad arról a jelről amit a Sean Scully Veszprémben kiállított.

Üdvözlettel:

Mohácsi András

No.4.

Nádor Tibinek meséltem, nem közölték le a cikket. Mással sem akartak cikket íratni. Azt is elmeséltem, hogy a festészettel foglalkozó kedves művészettörténész ismerősét is felhívtam, menjen el, és nézze meg a kiállítást, és ha tetszik, írjon róla. Nem sikerült cikket íratnom. Néha egészen furcsa érzés szokott rám törni. Mintha a jelen nem velünk történné meg. Mintha csak egy lábjegyzete lennének a múlt formáinak, hangulatainak. A kultúra néha velünk együtt csak idézet, és csak egy hirtelen jött trauma tudja ezt a kizökkent időt helyettünk helyrehozni.

No.5.

Az európai kultúra egyik jellegzetessége, hogy a műalkotások a nyilvánvaló kulturális beágyozottságon túl, mindig tartalmaznak egyfajta műtörténeti utalást, amely határozott kódjai a közönség, és a műértők számára jelzik, az alkotó ismeri a szakmája történetét, tudatosan használja jellegzetes szakmai fogásait. A műveken belül egy kódolt kulturális pedigrével találkozhatunk, mellyel az alkotó bizonyítani tudja, hogy nem egyszerűen belső kifejezési szándéka van, hanem ezen túl ő egyfajta mesterségi bizonyvánnyal is rendelkezik. Ezek a kódok nem a mű eredetiségével, belső koherens rendszerével szeretné az újító, megújító alkotói karaktert magára venni, hanem ezen túl, a kulturális örökség egy-egy apró jelével látja el a művet, mely bizonyítja, ő a szakmájának nem dilettáns képviselője, hanem hivatásos felkent alkotója.

Az amerikai (észak-amerikai) képzőművészet a II. világháború után levette magáról a szakmai jogosítvány felmutatási szándékát. A képek, szobrok olyan új kitörési pontokat mutattak fel, amely a belső érzések felszínre törésének

hitelességét az alkotások belső koherens rendszer adja meg. Nem kell az alkotóknak folyamatosan utalni a múlt formálási módjaira, nem kell képi idézeteket felmutatni, melyek azt jelzik, hogy ő, az alkotó, ha kellene, klasszikus értelemben is értelmezhető műveket tudna alkotni. A New Yorki-i 80 Iskola, Rothko, Pollock, Barnett Newman munkái abban az értelemben is fordulópontot jelentettek a művészettörténetben, hogy megszűnt a műtörténeti visszajelzés hagyományának kötelező jellege. Létrehoztak egymástól jellegzetesen megkülönböztethető alkotásokat, melyeken csak a belső érzelmek képi összefüggései láthatóak és nézőnek szinte műtörténeti utalás nélkül kell eldöntenie, hiteles-e számára ez a mű. Bár az alkotások megőrizték a reneszánsztól elterjedt kép formáit, a falról elváló, téglalap formátumban jelentkező színelületeket, mégis, egy radikális váltás történt meg ekkor.

Talán el lehet mondani, egy kép pont ezért nem lehet csak egy díszítés. Egy olyan összefüggő rendszer áll ott előttünk amely metaforája a létezésnek. A létezési képletek, feltételezések, világképek vitatkoznak egymással. Az egyidejű, egymás melletti világképek szinte kioltják egymást. Számomra nagy kérdés, lehetséges-e az egymást szinte kizáró világképeket eltérni, együtt látni? Scully hatása ebben az esetben jelképes. Nem feltétlenül az a kérdés, szép-e Scully képe, hanem az, van-e érvényessége a maga világképében. Ezenkívül, a mi egyéni világképünkkel lehetséges-e egyfajta rezonancia, ráhatás, visszajelzés.

Scully hatása, magyarországi kulturális reprezentációja számomra azért is érdekes, mert szisztematikusan megismérlődik a szemme előtt az, ami a múlt század elején is megtörtént a magyarországi művészeti életben, hogy az aktuális festészeti törekvések, különösen egy-egy jelentős alkotó megjelenése, megértése, feldolgozása csak fél évszázados csúszással történhetett meg. Ez az időbeli csúszás persze ismerős, de újra látni ezt a késétséget nem egyszerűen szomorú. Az érdekel, miért is jöhet létre ez a kulturális vakfolt, amely lehetetlenné teszi a trendeken, divatokon túl a művészet egy egy alkotójának jelenidejű munkálkodásának követését. Miért nem lehetséges az önálló belső képi koherenciával rendelkező alkotásokat befogadni, felismerni, azokra rácsodálkozni?

A régió toposzok reprezentációjában él. Scully nem regionális. Aktualitását valószínű nem veszi el a jelen korszak eltűntével. Személyessége, betonkemény kompozíciói és színeinek melankólikus mélysége a létezés új tereit sejtetik meg számunkra.

No.6.

Emlékszem, még főiskolás koromban egyszer a szobámban montázsokat csináltam. A lakótelepi padlószőnyeg tele volt színes papírokkal, félig kész kompozíciókkal. De azt éreztem, nem tudom eléggé feszíteni a színeket, a kompozíciót, valami hiányzott. Hirtelen elhatározással lerohantam a lenti papírboltba, ahonnan az akkor már kapható neonszínű matricákkal tértem vissza. A rikító neonsárga, az őrült almazöld, és a villogó pink matricákat mind kiterítettem a papírjaim közé és akkor valami egészen váratlan történt. Az egész szobám, mindenestül visszalépett egy lépést, láttam ahogy hirtelen megmozdul a szoba, minden, a tárgyaim, a tér apró részletei fáradtolaj színűvé változnak körülöttem. Az új színek között minden új viszonyba került, és én egy addig sohasem látott, egészen új jelenben voltam már ott. A papírkompozíciók addigi rendje felborult, már nem ott éltem ahol addig voltam, mind, mind újjá kellett értékelnem a munkáimat, a szobámat, kint az olívizöld utcát, és el kellett fogadnom a visszavonhatatlan tényt, a szemem szinte lüktetett ahogy néztem, az új színek kiterjesztették a valóság határait. Az elűző változásban egyet biztosan éreztem: beléptem a jelenbe.

81

Új Forrás 2012/1 – Mohácsi András: Scully 2x3

